

Downloaded via the EU tax law app / web

Pagaidu versija

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2021. gada 22. aprīlī (*)

Līgums sniegt prejudiciālu nolikumu – Nodokļi – Kopējā pievienotās vērtības nodokļa (PVN) sistēma – Direktīva 2006/112/EK – 98. panta 2. punkts – Dalībvalstu izvēles iespēja piemērot vienu vai divas samazinātas PVN likmes konkrētām preču piegādēm un konkrētai pakalpojumu sniegšanai – Komerccarības kvalificēšana par “preču piegādi” – III pielikuma 12.a) punkts – ģeņerālo noteikumu regula (ES) Nr. 282/2011 – 6. pants – “Restorānu un sabiedrisko ēdināšanas pakalpojumu” jēdziens – Maltas, kas ir gatavas tūlītījam patēriam uz vietas pārdevēja telpās vai ēdināšanas vieta – Maltas, kas ir gatavas tūlītījam patēriam, līdzņemšanai

Lietā C-703/19

par līgumu sniegt prejudiciālu nolikumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Naczelny Sąd Administracyjny* (Augstākā administratīvā tiesa, Polija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2019. gada 6. jūnijā un kas Tiesā reģistrēts 2019. gada 24. septembrī, tiesvedībā

J.K.

pret

Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Katowicach,

piedaloties –

Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców,

Tiesa (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs Ž. K. Bonišo [*J. C. Bonichot*], tiesneši L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], K. Toadere [*C. Toader*], M. Safjans [*M. Safjan*] un N. Jāskinens [*N. Jääskinen*] (referenti),

ģenerālvokāts: Ž. Rišārs Delatārs [*J. Richard de la Tour*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ģemot vērā rakstveida procesū,

ģemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- J.K. vārdā – *R. Baraniewicz, doradca podatkowy, un A. Zubik, radca prawny,*
- *Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Katowicach* vārdā – *P. Selera, B. Kołodziej un T. Wojciechowski, kā arī M. Kowalewska,*
- *Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców* vārdā – *P. Chrupek un A. Zaręba-Ńaracik, radcowie prawni,*

- Polijas valdības vārds – *B. Majczyna*, pārstāvis,
  - Eiropas Komisijas vārds – *J. Jokubauskaitis* un *M. Siekierzyńska*, pārstāves,
- noklausījies enerģētiskā advokāta secinājumus 2020. gada 12. novembra tiesas sēdē, pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Līgums sniegt prejudiciālu nolikumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 2006/112/EK (2006. gada 28. novembris) par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu (OV 2006, L 347, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes Direktīvu 2009/47/EK (2009. gada 5. maijs) (OV 2009, L 116, 18. lpp.), (turpmāk tekstā – “PVN direktīva”) 98. panta 2. punktu, skatītu kopā ar PVN direktīvas III pielikuma 12.a) punktu un Padomes ģenerālmēģinājuma regulas (ES) Nr. 282/2011 (2011. gada 15. marts), ar ko nosaka ģenerālmēģinājuma pasākumus Direktīvai 2006/112 (OV 2011, L 77, 1. lpp.), 6. pantu.

2 Šis līgums ir iesniegts tiesvedībā starp J.K. un *Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Katowicach* (Katovices Nodokļu administrācijas iestādes direktors, Polija; turpmāk tekstā – “nodokļu iestāde”) par nodokļu revīzijas, kas veikta 2016. gadā attiecībā uz pievienotās vērtības nodokļa (PVN) likmi pārtikas un maltīšu, kas sagatavotas tīrītājam patēriņam uz vietas vai līdzīgām, pārdošanas darījumiem, par kuriem šis nodoklis ir jāmaksā J.K.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

PVN direktīva

3 PVN direktīvas 96. pants ir formulēts šādi:

“Dalībvalstis piemēro PVN pamatlikmi, ko katra dalībvalsts nosaka procentos no summas, kurai uzliek nodokli; preču piegādei un pakalpojumu sniegšanai pamatlikme ir vienāda.”

4 Šīs direktīvas 98. pants ir noteikts:

“1. Dalībvalstis var piemērot vienu vai divas samazinātas likmes.

2. Samazinātas likmes piemēro tikai tādā kategorijā preču piegādei vai tādā kategorijā pakalpojumu sniegšanai, kas minēti III pielikumā.”

[..]

3. Piemērojot 1. punktā paredzētās samazinātas likmes preču kategorijām, dalībvalstis var izmantot kombinēto nomenklatūru [kas iekļauta Padomes Regulas (EEK) Nr. 2658/87 (1987. gada 23. jūlijs) par tarifu un statistikas nomenklatūru un kopējo muitas tarifu (OV 1987, L 256, 1. lpp.), kas grozīta ar Komisijas 2008. gada 19. septembra Regulu (EK) Nr. 1031/2008 (OV 2008, L 291, 1. lpp.), I pielikumā], precīzi norobežojot attiecīgo kategoriju.”

5 Minētās direktīvas III pielikuma “To preču piegāžu un to pakalpojumu sniegšanas saraksts, kam var piemērot 98. pantā minētās samazinātas likmes” 1. un 12.a) punktā ir iekļauts šāds uzskaitījums:

“1) P?rtika (tostarp dz?rieni, bet ne alkoholiskie dz?rieni) cilv?ku un dz?vnieku pat?ri?am; dz?vi dz?vnieki, s?klas, augi un sast?vda?as, kas parasti ir paredz?tas izmantošanai p?rtikas sagatavošan?; ražojumi, kurus parasti izmanto p?rtikas produktu papildin?šanai vai aizst?šanai;

[..].

12.a) restor?nu un sabiedrisk?s ?din?šanas pakalpojumi ar iesp?ju to attiecin?t vai neattiecin?t uz (alkoholisko un/vai bezalkoholisko) dz?rienu pieg?d?m.”

?stenošanas regula Nr. 282/2011

6 ?stenošanas regulas Nr. 282/2011 6. pant? ir noteikts:

“1. Restor?nu un ?din?šanas pakalpojumi ir pakalpojumi, kuros ietilpst sagatavotas vai nesagatavotas p?rtikas un/vai dz?rienu, ko izmanto cilv?ku uztur?, pieg?de, k? ar? pamatoti atbalsta pakalpojumi, kas nodrošina to t?l?t?ju pat?ri?u. P?rtikas un/vai dz?rienu nodrošin?šana ir tikai viens no komponentiem kop?j? sniegun?, kur? domin? pakalpojumi. Restor?nu pakalpojumi ir š?du pakalpojumu sniegšana pakalpojumu sniedz?ja telp?s, un ?din?šanas pakalpojumi ir š?du pakalpojumu sniegšana ?rpus pakalpojumu sniedz?ja telp?m.

2. Sagatavotas vai nesagatavotas p?rtikas un/vai dz?rienu pieg?di neatkar?gi no t?, vai t? ietver vai neietver transport?šanu, bet kas neietver citus atbalsta pakalpojumus, neuzskata par restor?nu vai ?din?šanas pakalpojumiem 1. punkta noz?m?.”

KN

7 Kombin?t?s nomenklat?ras, kas ir iek?auta Regulas Nr. 2658/87, kur? groz?jumi ir izdar?ti ar Regulu Nr. 1031/2008, I pielikum? (turpm?k tekst? – “KN”), pamat? ir Harmoniz?t? pre?u aprakst?šanas un kod?šanas sist?ma, kuru ir izstr?d?jusi Muitas sadarb?bas padome, kas v?l?k k?uvusi par Pasaules Muitas organiz?ciju (PMO), un kura ir ieviesta ar 1983. gada 14. j?nij? Brisel? nosl?gto Starptautisko konvenciju par pre?u aprakst?šanas un kod?šanas harmoniz?t?to sist?mu. Š? starptautisk? konvencija un t?s 1986. gada 24. j?nija groz?jumu protokols Eiropas Ekonomikas kopienas v?rd? ir apstiprin?ti ar Padomes 1987. gada 7. apr??a L?mumu 87/369/EEK (OV 1987, L 198, 1. lpp.).

Polijas ties?bas

8 2004. gada 11. marta *ustawa o podatku od towarów i us?ug* (Likums par pre?u un pakalpojumu nodokli; 2004. gada *Dz. U.*, Nr. 54, 535. poz?cija) redakcij?, kas piem?rojama pamatliet? (2011. gada *Dz. U.*, Nr. 177, 1054. poz?cija) (turpm?k tekst? – “Likums par PVN”), 5.a pant? ir noteikts:

“Preces vai pakalpojumi, kas ir 5. pant? min?to dar?jumu priekšmets un kas ir min?ti klasifik?cij?s, kuras ir izstr?d?tas, pamatojoties uz noteikumiem par ofici?lo statistiku, ir j?identific? ar š?s klasifik?cijas pal?dz?bu, ja ties?bu aktu norm?s vai to izpildes regul?jum? š?m prec?m vai pakalpojumiem ir pieš?irtas statistikas kategorijas.”

9 Saska?? ar Likuma par PVN 41. panta 1. punktu PVN pamatlíkme ir 22 %. T? 41. panta 2.a punkt? ir preciz?ts:

“Š? likuma 10. pielikum? uzskait?taj?m prec?m piem?rojam? nodok?a líkme ir 5 %.”

10 Š? likuma 10. pielikuma 28. punkt? ir min?ti “gatavi ?dieni, iz?emot produktus ar spirta

koncentraciju virs 1,2 %”, kuri ietilpst 2015. gada 4. septembra *Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług* (Ministru padomes Noteikumi par preču un pakalpojumu klasifikāciju Polijā; 2015. gada *Dz. U.*, 1676. pozīcija; turpmāk tekstā – “PKWiU”) 10.85.1. apakšklasē.

11 2013. gada 23. decembra *rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie towarów i usług dla których obniża się stawki podatku od towarów i usług oraz warunków stosowania stawek obniżonych* (finanšu ministra Rīkojums par precīzumu un pakalpojumiem, kuriem tiek piemērota samazināta PVN likme, un par samazināto likmju piemērošanas nosacījumiem; 2013. gada *Dz. U.*, 1719. pozīcija) 3. panta 1. punkta 1. apakšpunkts ir formulēts šādi:

“Likuma [par PVN] 41. panta 1. punktā noteiktā PVN likme tiek samazināta līdz 8 %:

1) precīzumu un pakalpojumiem, kas ir uzskaitīti šā rīkojuma pielikumā.”

12 Šā rīkojuma pielikuma III punkta 7. pozīcijā ir minēti šādi pakalpojumi:

“Dināšanas un dzērienu izsniegšanas pakalpojumi (*PKWiU ex 56*), izņemot: 1) alkoholiskos dzērienus, kuru alkohola saturs pārsniedz 1,2 %; 2) alkoholiskos dzērienus, kas ir alus un bezalkoholisku dzērienu maisījums, kuru spirta koncentrācija pārsniedz 0,5 %; 3) dzērienus, kuru izgatavošanai tiek izmantota kafija vai tēja, neatkarīgi no to proporcijas sagatavotajam dzērienam; 4) bezalkoholiskos gāzētus dzērienus; 5) minerāldeģus; 6) citus neapstrādātus produktus, kuriem piemēro Likuma [par PVN] 41. panta 1. punktā minēto likmi.”

13 Saskaņā ar iesniedzējtiesas sniegto informāciju *PKWiU ex 56*. koda “Dināšanas un dzērienu izsniegšanas pakalpojumi” 56.1. apakšklasē ietver dināšanas un dināšanas līdzemšanai pakalpojumus, tostarp pilnas dināšanas pie galda pakalpojumus, pašapkalpošanās dināšanas pakalpojumus un citus dināšanas pakalpojumus (turpmāk tekstā – “dināšanas pakalpojumi” *PKWiU ex 56*. koda izpratnē).

14 Šī tiesa arī precīzā, ka *PKWiU* noteikumu interpretācija tiek veikta, atsaucoties uz 2007. gada 24. decembra *rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie polskiej klasyfikacji działości* (Ministru padomes Noteikumi par darbības klasifikāciju Polijā; 2007. gada *Dz. U.*, Nr. 251, 1885. pozīcija), it īpaši tās *ex 56*. kodā un tajā ietvertajam apakšklasēm. Šis kods aptver pakalpojumu sniegšanas darbības, kas saistītas ar tūdu maltīšu nodrošināšanu, kuras ir paredzētas tūlītījam patēriņam restorānos, tostarp pašapkalpošanās restorānos un restorānos, kas piedāvā līdzemamus ēdienus, ar sēdvietām vai bez tām. Šajā ziņā svarīgs ir nevis dināšanas uzņēmuma, kas piedāvā maltītes, veids, bet gan tas, ka tās ir paredzētas tūlītījam patēriņam. 56.10.A apakšklasē “Restorāni un citi pastāvīgas dināšanas uzņēmumi” ietver dināšanas pakalpojumus, kas tiek sniegti klientiem, kuri sēž pie galdiem vai klientiem, kuri izvēlas ēdienus no ēdienkartes, neatkarīgi no tās, vai viņi tos patērē uz vietas, ņem tos līdzī vai tie viņiem tiek piegādāti. Šī apakšklasē ietver šādas darbības: restorāni, kafejnīcas, bistro, saldējuma kafejnīcas, picērijas, restorāni līdzemšanai, restorāni vai bāri, ko apsaimnieko transportlīdzekļos un ko pārvalda dažādi subjekti.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

15 Prasītājs pamatliet ir trīs dienas iestāžu adresē franšīzes mājās. Tas nodarbojas ar gatavo maltīšu un dienu, tdu k sviestmaizi, salātu, fr kartupeļu, saldjumu u.c., pārdošānu. Šie produkti tiek pasniegti uz plastmasas paplātes, kopā ar to klients saņem papīra salvetes un kopā ar dažiem produktiem – plastmasas galda piederumus un/vai salmiņu. Šīs maltītes un dieni tiek sagatavoti uz vietas no pusfabrikātiem, var tikt pasniegti karsti vai auksti, un tie vai nu ir jāpatērē uz vietas, vai arī klientiem jāņem līdzi.

16 Savā saimnieciskajā darbībā prasītājs pamatliet izmanto dažādas pārdošanas metodes. Produkti tiek pārdoti vai nu restorānā, vai pie kāsm restorānā rpus vai arī tirdzniecības centros dienasīšanai paredzētās teritorijās.

17 2016. gada septembrā nodokļu iestāde veica prasītāja pamatliet PVN deklarāciju, kā arī šā nodokļa aprēķina un samaksas revīziju par laikposmu no 2016. gada 1. janvāra līdz 30. jūnijam.

18 Pēc šīs revīzijas, uzskatot, ka visas prasītāja pamatliet darbības ir jākvalificē par “dienasīšanas pakalpojumiem”, kam piemērojama 8 % PVN likme, nevis, kā šīs darbības bija deklarētas, par “gatavo dienu piegādēm”, kam piemērojama 5 % PVN likme, nodokļu iestāde ar 2017. gada 21. aprīļa lēmumu koriģēja PVN summu, kas prasītājam pamatliet bija jāmaksā par pārskata periodu. Otrās instances nodokļu iestāde atstāja spēkā šo lēmumu.

19 Ar 2018. gada 1. marta spriedumu *Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gliwicach* (Vojevodistes administratīvā tiesa Glivicē, Polijā) noraidīja prasītāja pamatliet celto prasību par otrās instances nodokļu iestādes lēmumu un apstiprināja pārdotās minētās secinājumus.

20 *Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gliwicach* (Vojevodistes administratīvā tiesa Glivicē) tātāt kā nodokļu iestāde norādīja, ka klientiem dotā iespēja patērēt nopirkto dienu uz vietas bez nepieciešamības veikt papildu sagatavošanu nav vienrīša diena piegāde, jo, lai gan klientam nav nepieciešami papildu sagatavošanas kulinārijas darbi, tas tomēr ir jāuzsilda vai jāsauc, lai to varētu tieši patērēt.

21 *Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gliwicach* (Vojevodistes administratīvā tiesa Glivicē) taisīto spriedumu prasītājs pamatliet apstrādāja iesniedzējtiesā *Naczelny Sąd Administracyjny* (Augstākā administratīvā tiesa, Polijā).

22 Iesniedzējtiesa precīzi, ka Likuma par PVN 5.a pantā Polijas Republika ir izmantojusi PVN direktīvas 98. panta 2. punktā paredzēto iespēju dalībvalstīm samazināt PVN likmi, kas piemērojama šīs direktīvas III pielikumā uzskaitīto preču piegādei un pakalpojumu sniegšanai. Tomēr šā tiesa pauž šaubas par minētās direktīvas 98. panta un tās III pielikuma transponēšanu Polijas tiesībās tātāt, ka šajās tiesībās ir atsauce nevis uz KN, bet gan uz *PKWiU*, kas ir darbības klasifikācija statistikai, kurā tostarp ir definēta tajā minētā jēdzienā piemērošanas joma atkarībā no konkrētā subjekta darbības, nevis, kā tas ir PVN gadījumā, uz šā nodokļa priekšmeta pamata.

23 Tātātājādi saskaņā ar Polijas tiesībās ieviesto sistēmā samazinātā likme, kas ir piemērojama ar nodokli apliekamam darījumam, tiek noteikta, pamatojoties vienīgi uz *PKWiU* kodu, kurā tātāt ietilpst, un tātātājādi faktam, ka šis darījums ir kvalificējams kā “preču piegāde” vai “pakalpojumu sniegšana”, nav nozīmes. Saskaņā ar šo sistēmā ar nodokli apliekamiem darījumiem, kas ietilpst kategorijā “gatavās maltītes un dieni” *PKWiU* 10.85.1. apakšklases izpratnē, piemēro samazinātu PVN likmi 5 % apmērā, savukārt darbībā, kas ietilpst “dienasīšanas pakalpojums” *PKWiU* ex 56. koda izpratnē, tiek piemērota samazinātā PVN likme 8 % apmērā.

24 Iesniedz?jtiesa tom?r nor?da, ka, piem?rojot pie?emto klasifik?cijas metodi, “?din?šanas pakalpojumi” PKWiU ex 56. koda izpratn? veido plaš?ku kategoriju nek? “restor?nu un sabiedrisk?s ?din?šanas pakalpojumi” PVN direkt?vas III pielikuma 12.a) punkta izpratn?.

25 Attiec?b? uz j?dzienu “gatav?s malt?tes un ?dieni” iesniedz?jtiesa nor?da, ka tas ir j?interpret? saska?? ar Tiesas judikat?ru un šaub?s par to, k? krit?rijs, kas balst?ts uz ?dienu sagatavošanas metodi, kuru piem?ro nodok?u iest?de un *Wojewódzki S?d Administracyjny w Gliwicach* (Vojevodistes administrat?v? tiesa Glivic?), ir atbilstošs, lai noš?irtu šo j?dzienu no j?dziena “restor?na pakalpojums”. Š? tiesa uzskata – no Tiesas judikat?ras izriet, ka karsta galaprodukta sagatavošana pati par sevi nevar pieš?irt pakalpojuma sniegšanas raksturu attiec?gajam dar?jumam (spriedums, 2011. gada 10. marts, *Bog u.c.*, C?497/09, C?499/09, C?501/09 un C?502/09, EU:C:2011:135, 68. un 69. punkts).

26 Tom?r iesniedz?jtiesa uzsver, ka krit?rijs, kas ?auj noš?irt pre?u pieg?di un pakalpojumu sniegšanu p?rtikas un dz?rienu p?rdošanas jom?, Tiesa ir izstr?d?jusi 1996. gada 2. maija spriedum? *Faaborg?Gelting Linien* (C?231/94, EU:C:1996:184), kas tika pasludin?ts, pirms “restor?nu un ?din?šanas pakalpojumi” tika defin?ti Savien?bas ties?b?s ?stenošanas regulas Nr. 282/2011 6. pant?. T?d?j?di š? tiesa uzskata, ka past?v jaut?jums par to, vai šie krit?riji joproj?m ir sp?k?.

27 Visbeidzot, iesniedz?jtiesa uzsver nepieciešam?bu ?emt v?r? visas p?rdošanas metodes, kuras pras?t?js pamatliet? ir izmantojis, lai noš?irtu pre?u pieg?des no pakalpojumu sniegšanas, preciz?jot, ka katrai no š?m metod?m ir elementi, kas vienlaikus attiecas gan uz pirmaj?m, gan otraj?m. Vien?g? atš?ir?ba, p?c š?s tiesas dom?m, ir p?rdev?ja pied?v?t?s infrastrukt?ras apjoms un tas, ko klienti sagaida attiec?b? uz to elementu noz?m?gumu, kuri attiecas uz pakalpojumu sniegšanu.

28 Tom?r iesniedz?jtiesa uzskata, ka, lai k?da b?tu p?rdošanas metode, pakalpojumu sniegšanai, it ?paši iesp?jai pat?r?t uz vietas nopirkto ?dienu vai malt?ti, ir tikai potenci?ls raksturs un t? ir atkar?ga no klienta izv?les. ?emot v?r? vienk?ršoto p?rdošanas sist?mu, k? ar? veidu, k? šie ?dieni vai malt?tes tiek pasniegti un iepakoti, p?rdošanas stadij? neesot iesp?jams noteikt, vai min?tais ?diens vai malt?tes tiks pat?r?ti uz vietas vai ar? runa ir par p?rdošanu l?dz?emšanai.

29 Š?dos apst?k?os *Naczelny S?d Administracyjny* (Augst?k? administrat?v? tiesa) nol?ma aptur?t tiesved?bu un uzdot Tiesai š?dus prejudici?lus jaut?jumus:

“1) Vai “restor?nu pakalpojuma” j?dzien?, kam ir piem?rojama samazin?ta PVN likme [(PVN direkt?vas 98. panta 2. punkts kopsakar? ar š?s direkt?vas III pielikuma 12.a) punktu, skat?ts kop? ar ?stenošanas regulas Nr. 282/2011 6. pantu)], ietilpst gatavu ?dienu p?rdošana t?dos apst?k?os k? pamatliet?, proti, ja:

- p?rdev?js nodrošina pirc?jiem infrastrukt?ru, kas ?auj pat?r?t ieg?d?to ?dienu uz vietas (atseviš?a telpa, kas paredz?ta pat?ri?am, piek?uve tualet?m);
- nav specializ?tas viesm??u apkalpošanas;
- nav apkalpošanas šaur? noz?m?;
- pas?t?šanas process ir vienk?ršots un da??ji automatiz?ts;
- klientam ir ierobežota iesp?ja personaliz?t pas?t?jumu?

2) Vai atbildi uz pirmo jaut?jumu ietekm? ?dienu sagatavošanas veids, kas galvenok?rt ir

noteiktu pusfabrik?tu termisk? apstr?de un gatavu ?dienu veidošana no pusfabrik?tiem?

3) Vai atbildei uz pirmo jaut?jumu ir pietiekami, ka klientam ir iesp?ja izmantot pied?v?to infrastrukt?ru, vai ar? ir j?konstat?, ka no vidusm?ra klienta skatpunkta šis elements ir pakalpojuma b?tiska da?a?”

Par prejudici?lajiem jaut?jumiem

30 Ar prejudici?lajiem jaut?jumiem, kuri ir j?izskata kop?, iesniedz?jtiesa b?t?b? jaut?, vai nodok?a maks?t?ja darb?ba, ko veido pat?ri?am gatava ?diena un malt?šu p?rdošana, izmantojot daž?dus noteikumus, ietilpst “restor?nu un ?din?šanas pakalpojumu” kategorij?, kurai var piem?rot samazin?tu PVN likmi saska?? ar PVN direkt?vas 98. panta 2. punktu, skatot to kop? ar š?s direkt?vas III pielikuma 12.a) punktu un ?stenošanas regulas Nr. 282/2011 6. pantu.

31 Vispirms ir j?nor?da, ka no l?guma sniegt prejudici?lu nol?mumu izriet, ka Tiesai uzdoto jaut?jumu pamat? ir iesniedz?jtiesas šaubas par veidu, k?d? Polijas likumdev?js valsts ties?b?s ir transpon?jis PVN direkt?vas 98. pantu, skatot to kop? ar p?d?j?s min?t?s III pielikumu.

32 Š?s tiesas šaubas it ?paši ir saist?tas ar apst?kli, ka t?s ieskat? “?din?šanas pakalpojumi” *PKWiU* ex 56. koda izpratn? ir plaš?ka kategorija nek? t?, kas ir ietverta PVN direkt?vas III pielikuma 12.a) punkt?.

33 Proti, no Tiesas r?c?b? esošajiem lietas materi?liem izriet, ka *PKWiU* ex 56. kods ietver gan pakalpojumu da?u, kas ietilpst j?dzien? “restor?nu un sabiedrisk?s ?din?šanas pakalpojumi” PVN direkt?vas III pielikuma 12.a) punkta izpratn?, gan da?u no prec?m, kas ietilpst j?dzien? “p?rtikas produkti” š? III pielikuma 1. punkta izpratn?.

34 L?dz ar to, pirmk?rt, Polijas Republikas izv?l?t? klasifik?cijas metode b?t?b? radot situ?ciju, kur? daž?di ar nodokli apliekami dar?jumi, kas ietilpst div?s atseviš??s PVN direkt?vas III pielikuma kategorij?s, valsts l?men? var tikt klasific?ti vien? un taj? paš? kategorij? un tiem piem?ro vienu un to pašu samazin?to likmi. Otrk?rt, š? metode noz?m?jot, ka divas daž?das samazin?tas PVN likmes var tikt piem?rotas vienai un tai pašai šaj? III pielikum? ietvertajai kategorijai, jo valsts l?men? š?s kategorijas saturs ir daž?du *PKWiU* kodu priekšmets.

35 Šaj? zi?? j?atg?dina, ka atbilstoši PVN direkt?vas 96. pantam pre?u pieg?dei un pakalpojumu sniegšanai princip? ir piem?rojama viena un t? pati PVN likme, proti, katras dal?bvalsts noteikt? pamatlikme.

36 Atk?pjoties no š? principa, iesp?ja piem?rot samazin?tas PVN likmes ir paredz?ta š?s direkt?vas 98. pant?. Šaj? nol?k? min?t?s direkt?vas III pielikum? ir izsmeoši uzskait?tas pre?u pieg?žu un pakalpojumu sniegšanas kategorijas, kur?m var piem?rot š?s samazin?t?s likmes (šaj? noz?m? skat. spriedumu, 2019. gada 19. decembris, *Segler?Vereinigung Cuxhaven*, C?715/18, EU:C:2019:1138, 22. punkts).

37 Dal?bvalst?m pieš?irt?s iesp?jas noteikt samazin?tas PVN likmes m?r?is ir padar?t l?t?kas un l?dz ar to pieejam?kas galapat?rt?jam, kurš galu gal? maks? nodokli, noteiktas preces un pakalpojumus, kas tiek uzskat?ti par ?paši nepieciešamiem (šaj? noz?m? skat. spriedumu, 2017. gada 9. marts, *Oxycure Belgium*, C?573/15, EU:C:2017:189, 22. punkts un taj? min?t? judikat?ra).

38 Saska?? ar Tiesas patst?v?go judikat?ru dal?bvalst?m, iev?rojot nodok?u neitralit?tes principu, kas ir rakstur?gs kop?jai PVN sist?mai, prec?z?k ir j?nosaka t?s PVN direkt?vas III pielikuma kategorij?s ietilpstoš?s pre?u pieg?des un pakalpojumi, kam tiek piem?rota samazin?t? likme (spriedums, 2017. gada 9. novembris, AZ, C?499/16, EU:C:2017:846, 23. punkts un taj?

minētā judikatūra).

39 Šajā saistībā jānorāda, ka saskaņā ar PVN direktīvas 98. panta 3. punktu kategorijām, kas attiecas uz preču piegādi, piemērojot samazinātās likmes, dalībvalstis var izmantot KN, lai precīzi aptvertu attiecīgo kategoriju. Tomēr jānorāda, ka KN izmantošana ir tikai viens no veidiem, kā precīzi aptvert attiecīgo kategoriju (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 9. novembris, AZ, C-499/16, EU:C:2017:846, 25. punkts).

40 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet – ar nosacījumu, ka darījumi, kuriem ir piemērojama samazinātā likme, ietilpst kādā no PVN direktīvas III pielikuma kategorijām un ka tiek ievērots nodokļu neitralitātes princips, valsts likumdevējs, kad tas valsts tiesības nosaka kategorijas, kurām tas ir paredzējis piemērot šo samazināto likmi, var brīvi klasificēt PVN direktīvas III pielikuma kategorijas ietilpstošās preču piegādes un pakalpojumus atbilstoši metodei, ko tas uzskata par vispiemērotāko.

41 Ar nosacījumu, ka tiek ievēroti iepriekšējā punktā minētie nosacījumi, valsts likumdevējs ir tiesīgs vienā kategorijā klasificēt dažādas ar nodokli apliekamas darbības, kas ietilpst atšķirīgās šīs III pielikuma kategorijas, formāli nenošīrot preču piegādes un pakalpojumu sniegšanu. Tāpat, kā ģenerālvokāts ir norādījis secinājumā 60. punktā, nav nozīmes tam, ka valsts likumdevējs, lai apzīmētu kādu savas klasifikācijas kategoriju, ir izvēlējies izmantot formulējumu, kas ir līdzīgs kādam no PVN direktīvas III pielikuma punktiem, vienlaikus saglabājot plašāku piemērošanas jomu nekā attiecīgajā punktā minētajai kategorijai, jo tajā minētajām precēm un pakalpojumiem ir piemērojama samazinātā PVN likme.

42 Kā ģenerālvokāts burtībā ir norādījis secinājumā 50. punktā un it īpaši, ģemot vērā 2014. gada 27. februāra spriedumu *Pro Med Logistik* un *Pongratz* (C-454/12 un C-455/12, EU:C:2014:111, 43. un 44. punkts), PVN direktīva turklāt nav šķērslis tam, lai preču piegādei vai pakalpojumu sniegšanai, kas ietilpst vienā un tajā pašā šīs direktīvas III pielikuma kategorijā, tiktu piemērotas divas dažādas samazinātas PVN likmes.

43 Kad tas ir precīzāts, jāatgādina – ja dalībvalstis izvēlas piemērot vienu vai divas samazinātas PVN likmes vienai no 24 preču piegāžu vai pakalpojumu sniegšanas kategorijām, kas minētas PVN direktīvas III pielikumā, vai attiecīgā gadījumā selektīvi to piemērot tikai daļai no abu šo kategoriju preču piegādei vai pakalpojumiem, dalībvalstīm ir jāievēro nodokļu neitralitātes princips (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 9. marts, *Oxycure Belgium*, C-573/15, EU:C:2017:189, 28. punkts un tajā minētā judikatūra).

44 Šis princips nepieļauj atšķirīgu attieksmi no PVN viedokļa pret līdzīgām preču piegādei vai līdzīgiem pakalpojumiem, starp kuriem pastāv savstarpēja konkurence (spriedumi, 2017. gada 9. marts, *Oxycure Belgium*, C-573/15, EU:C:2017:189, 30. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2019. gada 19. decembris, *Segler-Vereinigung Cuxhaven*, C-715/18, EU:C:2019:1138, 36. punkts un tajā minētā judikatūra).

45 Šādos apstākļos, kā ģenerālvokāts ir uzsvēris secinājumā 59. punktā, valsts tiesai ir ne tikai jāpārbauda, vai valsts likumdevēja izvēle piemērot vienu vai divas samazinātas PVN likmes attiecas uz darījumiem, kas ietilpst vienā vai vairākās PVN direktīvas III pielikumā minētajās kategorijās, bet arī – vai atšķirīgā attieksmē PVN jomā attiecībā uz preču piegādei vai pakalpojumu sniegšanu, kas ietilpst vienā un tajā pašā šīs pielikuma kategorijā, atbilst nodokļu neitralitātes principam.

46 T? k? ar nodokli apliekamo dar?jumu kvalifik?cija atbilstoši PVN direkt?vas III pielikumam ir oblig?ts priekšnosac?jums, lai p?rbaud?tu samazin?tas PVN likmes piem?rojam?bu, Tiesai ir j?nosaka krit?riji, kas ir noder?gi šim v?rt?jumam, kurš ir j?veic valsts tiesai.

47 Šaj? zi?? j?nor?da, ka PVN direkt?v? ir noteikta kop?ja PVN sist?ma, kas balst?ta it ?paši uz ar nodokli apliekamu dar?jumu vienotu defin?ciju (spriedumi, 2018. gada 13. j?nijs, *Polfarmex*, C?421/17, EU:C:2018:432, 27. punkts, un 2017. gada 11. maijs, *Posnania Investment*, C?36/16, EU:C:2017:361, 25. punkts, k? ar? taj? min?t? judikat?ra).

48 Kompleksa dar?juma, ko veido virkne cieši saist?tu elementu un darb?bu, kas objekt?vi ir vienots, ekonomiski nedal?ms dar?jums, gad?jum? no Tiesas past?v?g?s judikat?ras izriet, ka, lai noteiktu, vai šis dar?jums ir kvalific?jams k? pre?u pieg?de vai pakalpojumu sniegšana, ir j??em v?r? visi apst?k?i, k?dos min?tais dar?jums tiek veikts, lai noskaidrotu t? raksturojošos un domin?jošos elementus (šaj? noz?m? skat. spriedumu, 2011. gada 10. marts, *Bog u.c.*, C?497/09, C?499/09, C?501/09 un C?502/09, EU:C:2011:135, 61. punkts, k? ar? taj? min?t? judikat?ra).

49 Tiesa ar? ir preciz?jusi, ka galvenais elements ir j?nosaka, pamatojoties uz vidusm?ra pat?r?t?ja viedokli un visaptverošaj? v?rt?jum? ?emot v?r? pakalpojumu sniegšanas elementu kvalit?t?vo, nevis tikai kvantitat?vo noz?mi sal?dzin?jum? ar pre?u pieg?des elementiem (šaj? noz?m? skat. spriedumu, 2011. gada 10. marts, *Bog u.c.*, C?497/09, C?499/09, C?501/09 un C?502/09, EU:C:2011:135, 62. punkts).

50 Šaj? zi??, t? k? preces p?rdošana vienm?r ir saist?ta ar minim?lu pakalpojumu sniegšanu, t?du k? pre?u prezent?ciju plauktos vai r??ina izsniegšanu, lai nov?rt?tu, k?du da?u kompleks? dar?jum? kopum?, kas ietver ar? preces pieg?di, ie?em pakalpojumu sniegšana, var ?emt v?r? tikai t?dus pakalpojumus, kas ir atš?ir?gi no tiem pakalpojumiem, kuri ir neatdal?mi saist?ti ar preces p?rdošanu (spriedums, 2011. gada 10. marts, *Bog u.c.*, C?497/09, C?499/09, C?501/09 un C?502/09, EU:C:2011:135, 63. punkts, k? ar? taj? min?t? judikat?ra).

51 Tiesa tostarp ir nospriedusi, ka ?din?šanas dar?jumam ir rakstur?gi, ka to veido virkne t?du elementu un darb?bu, no kuriem p?rtikas pieg?de ir tikai viena sast?vda?a un kuros pakalpojumu sniegšanai liel?koties ir galven? noz?me un ka l?dz ar to šis dar?jums ir j?uzskata par "pakalpojumu sniegšanu" Padomes Sest?s direkt?vas 77/388/EEK (1977. gada 17. maijs) par to, k? saska?ojami dal?bvalstu ties?bu akti par apgroz?juma nodok?iem – Kop?ja pievienot?s v?rt?bas nodok?u sist?ma (OV 1977, L 145, 1. lpp.), 6. panta 1. punkta, kas ir k?uvis par PVN direkt?vas 24. pantu, izpratn?. Savuk?rt pavisam cit?di ir tad, ja dar?jums attiecas uz p?rtiku l?dz?emšanai un papildus netiek sniegts neviens pakalpojums, kura m?r?is b?tu nodrošin?t piem?rotus apst?k?us pat?ri?am uz vietas (šaj? noz?m? skat. spriedumus, 1996. gada 2. maijs, *Faaborg?Gelting Linien*, C?231/94, EU:C:1996:184, 14. punkts, un 2011. gada 10. marts, *Bog u.c.*, C?497/09, C?499/09, C?501/09 un C?502/09, EU:C:2011:135, 64. punkts, k? ar? taj? min?t? judikat?ra).

52 T?d?j?di attiec?b? uz ?din?šanas dar?jumiem, kas notiek uz pr?mjjiem, Tiesa ir nospriedusi, ka gatavu ?dienu un dz?rienu pasniegšana t?l?t?jam pat?ri?am ir vair?ku pakalpojumu rezult?ts, s?kot no ?diena gatavošanas l?dz t? faktiskai pieg?dei uz papl?tes, un ka papildus šai pieg?dei klienta r?c?b? tiek nodota infrastrukt?ra, kas ietver gan restor?na z?li ar tai pieguloš?m telp?m, k?, piem?ram, garderobe, m?beles un trauki. Attiec?g? gad?jum? fiziskas personas, kuru profesion?l? darb?ba ir ?din?šanas darb?bas, tiek aicin?tas uzkl?t galdus, sniegt padomus klientiem un sniegt tiem paskaidrojumu par pied?v?jum? esošajiem ?dieniem vai dz?rieniem, pasniegt šos produktus pie galda un, visbeidzot, nov?kt galdus p?c pat?ri?a (šaj? noz?m? skat. spriedumu, 1996. gada 2. maijs, *Faaborg?Gelting Linien*, C?231/94, EU:C:1996:184, 13. punkts).

53 Tapat attiecībā uz pakalpojumu sniegšanas elementiem, kas raksturo ņdināšanas pakalpojumu un it paši klienta rēķinā nodoto infrastruktūru, Tiesa ir precizējusi, ka, ja pārtikas piegāde ir saistīta tikai ar elementu iekārtošanu, proti, vienkāršu iekārtošanu, tas ir, vienkāršu patēriņa lešanu, nodošanu rēķinā bez jebkādas iespējas apsūtīties, kas ļauj tikai ierobežotam klientu skaitam patēriņam uz vietas un brīvā dabā un kas nozīmē, ka ir vajadzīga tikai minimāla cilvēku iesaistīšanās, šie elementi ir viengīgi nenozīmīgi papildu pakalpojumi, kuri nevar mainīt pamatpakalpojuma noteicošo raksturu, proti, preču piegādes raksturu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2011. gada 10. marts, *Bog* u.c., C-497/09, C-499/09, C-501/09 un C-502/09, EU:C:2011:135, 70. punkts).

54 Attiecībā uz produktu sagatavošanu no Tiesas judikatūras izriet, ka, lai attiecīgo darījumu vispārīgi kvalificētu kā preču piegādi vai pakalpojumu sniegšanu, ir jāņem vērā tas, ka sagatavoto pārtikas produktu piegādes priekšnosacījums ir to sagatavošana vai uzsildīšana, kas ir pakalpojumu sniegšana. Tomēr, tādā kā silta galaprodukta sagatavošana būtībā ietver tikai vienkāršas un standartizētas darbības, kuras vairumā gadījumu nenotiek pāc konkrēta klienta pasūtījuma, bet gan pastāvīgi vai regulāri atkarībā no vispārīga iepriekš paredzama pieprasījuma, tādēļ nav attiecīgs darījuma galvenais elements un pati par sevi šim darījumam nevar piešķirt pakalpojumu sniegšanas raksturīzmi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2011. gada 10. marts, *Bog* u.c., C-497/09, C-499/09, C-501/09 un C-502/09, EU:C:2011:135, 67. un 68. punkts).

55 Turklāt, kā norāda iesniedzējtiesa, Savienības likumdevējs, rūpējoties par PVN sistēmas vienkāršāgas piemērošanas nodrošināšanu, ir iesaistījies arī, lai precizētu kritēriju, kurš atbilstošī stenošanas regulai Nr. 282/2011, kas saskaņā ar tās 65. pantu ir piemērojama kopš 2011. gada 1. jūlija, ļauj kvalificēt restorānu vai sabiedrisko ņdināšanas pakalpojumu darbības.

56 Stenošanas regulas Nr. 282/2011 6. panta 1. punkts ir paredzēts, ka “Restorānu un ņdināšanas pakalpojumi ir pakalpojumi, kuros ietilpst sagatavotas vai nesagatavotas pārtikas un/vai dzērienu, ko izmanto cilvēku uzturā, piegāde, kā arī pamatoti atbalsta pakalpojumi, kas nodrošina to tīrīšanu patēriņam”, ka “pārtikas un/vai dzērienu nodrošināšana ir tikai viens no komponentiem kopējā sniegumā, kurā dominē pakalpojumi” un ka “restorānu pakalpojumi ir šādu pakalpojumu sniegšana pakalpojumu sniedzēja telpās, un ņdināšanas pakalpojumi ir šādu pakalpojumu sniegšana ārpus pakalpojumu sniedzēja telpām”.

57 Šīs stenošanas regulas 6. panta 2. punkts ir precizēts, ka “sagatavotas vai nesagatavotas pārtikas un/vai dzērienu piegādi neatkarīgi no tā, vai tā ietver vai neietver transportēšanu, bet kas neietver citus atbalsta pakalpojumus, neuzskata par restorānu vai ņdināšanas pakalpojumiem 1. punkta nozīmē”.

58 Tādējādi no minētās stenošanas regulas 6. panta formulējuma izriet, ka, lai darījumu, kas apliekams ar nodokli, kvalificētu kā “restorānu un ņdināšanas pakalpojumu”, Savienības likumdevējs ir vēlējies piešķirt izšķirošu nozīmi nevis pārtikas sagatavošanas vai tās piegādes veidam, bet saistītu pakalpojumu sniegšanai, kuri papildina sagatavoto pārtikas produktu piegādi, un šiem pakalpojumiem ir jābūt pietiekamiem, lai nodrošinātu tīrīšanu šo pārtikas produktu patēriņam, un dominājošiem salīdzinājumā ar to piegādi.

59 Līdz ar to no stenošanas regulas Nr. 282/2011 6. pantā ietvertās “restorānu un ņdināšanas pakalpojumu” definīcijas, skatot to kopā ar šo sprieduma 52.–54. punktu atgādināto judikatūru, izriet, ka noteicošie kritēriji, lai novērtētu, vai sagatavoto pārtikas produktu piegādei pievienotie pakalpojumi var tikt uzskatīti par “pietiekami saistītiem pakalpojumiem”, attiecas uz patēriņam piedāvāto pakalpojumu līmeni.

60 Šaj? zi?? Tiesa it ?paši ?em v?r? t?dus elementus k? viesm??u kl?tb?ne, apkalpošanas esam?ba, ko veido it ?paši pas?t?jumu nodošana virtuvei, ?dienu v?l?ka noform?šana un to pasniegšana klientiem, sl?gtu telpu un ?paši p?rtikas pat?ri?am paredz?tu telpu ar m?renu temperat?ru esam?ba vai ar? garderobju un tualesu esam?ba, k? ar? trauku, m?be?u un galda piederumu nodrošin?šana (šaj? noz?m? skat. spriedumu, 2011. gada 10. marts, *Bog* u.c., C?497/09, C?499/09, C?501/09 un C?502/09, EU:C:2011:135, 69. punkts).

61 Kad tas ir preciz?ts, k? ?ener?ladvok?ts ir nor?d?jis secin?jumu 92. punkt?, šo krit?riju piem?rošana ir j?apvieno ar pat?r?t?ja izv?li izmantot ar p?rtikas vai dz?rienu nodrošin?šanu saist?tus pakalpojumus, kas tiks prezum?ta atkar?b? no t?l?t?ja pat?ri?a malt?tes p?rdošanas veida.

62 K? atg?din?ts š? sprieduma 49. punkt?, kompleksu pakalpojumu gad?jum? dar?juma galvenais elements ir j?nosaka, pamatojoties uz pat?r?t?ja viedokli. Ta?u, ja p?d?jais min?tais izv?las neizmantot materi?los un cilv?kresursus, ko vi?a r?c?b? nodevis nodok?a maks?t?js, šie l?dzek?i šim pat?r?t?jam nav noteicošie. L?dz ar to šaj? gad?jum? j?uzskata, ka neviens saist?tais pakalpojums nav saist?ts ar p?rtikas vai dz?rienu pieg?di un ka attiec?gais dar?jums ir kvalific?jams k? pre?u pieg?de.

63 Valsts tiesai, ?emot v?r? š? sprieduma 60. punkt? izkl?st?tos krit?rijus, ir j?nosaka, vai da?das nodok?u maks?t?ja ieviest?s tirdzniec?bas sist?mas ietilpst vai neietilpst j?dzien? “restor?nu vai ?din?šanas pakalpojumi”.

64 Šaj? zi??, pirmk?rt, ir j?atg?dina, ka tas, ka attiec?gie dar?jumi ietilpst j?dzien? “restor?nu vai ?din?šanas pakalpojumi” vai “p?rtikas produkti” PVN direkt?vas III pielikuma izpratn?, var neietekm?t dal?bvalsts piem?rojam?s samazin?t?s PVN likmes izv?li. K? tas ir preciz?ts š? sprieduma 41. punkt?, katra dal?bvalsts var br?vi klasific?t vien? un taj? paš? kategorij? un aplikt ar t?du pašu samazin?to PVN likmi da?dus ar nodokli apliekamus dar?jumus, kas ietilpst atš?ir?g?s š? pielikuma kategorij?s, form?li nenoš?irot pre?u pieg?des un pakalpojumu sniegšanu.

65 Otrk?rt, ja pre?u pieg?d?m un pakalpojumu sniegšanai vai to da?ai piem?ro da?das samazin?tas PVN likmes, k? to rakstveida apsv?rumos ir nor?d?jusi Eiropas Komisija, nodok?a maks?t?jam ir j?veic atbilstoša uzskaitē un tostarp j?saglab? visu izsniegto r??inu kopijas, kas pamato šo likmju piem?rošanu (p?c analo?ijas skat. spriedumu, 2018. gada 21. novembris, *Fontana*, C?648/16, EU:C:2018:932, 31. punkts).

66 ?emot v?r? visus iepriekš min?tos apsv?rumus, uz uzdotajiem jaut?jumiem ir j?atbild, ka PVN direkt?vas 98. panta 2. punkts, skat?ts kop? ar š?s direkt?vas III pielikuma 12.a) punktu un ?stenošanas regulas Nr. 282/2011 6. pantu, ir j?interpret? t?d?j?di, ka j?dzien? “restor?nu un ?din?šanas pakalpojumi” ietilpst p?rtikas pieg?de, ko papildina pietiekami saist?ti pakalpojumi, kuru m?r?is ir ?aut gala klientam t?l?t pat?r?t šos p?rtikas produktus, bet tas ir j?p?rbauda iesniedz?jtiesai. Ja galapat?r?t?js, pat?r?jot pieg?d?tos p?rtikas produktus, izv?las neizmantot materi?los un cilv?kresursus, ko nodok?a maks?t?js nodevis vi?a r?c?b?, j?uzskata, ka l?dz ar to nav sniegti nek?di ar to saist?ti pakalpojumi.

Par ties?šan?s izdevumiem

67 Attiec?b? uz pamatlietas pus?m š? tiesved?ba ir stadija proces?, kuru izskata iesniedz?jtiesai, un t? lemj par ties?šan?s izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsv?rumus Tiesai, un kas nav min?to pušu izdevumi, nav atl?dzin?mi.

Ar š?du pamatojumu Tiesa (pirm? pal?ta) nospriež:

Padomes Direkt?vas 2006/112/EK (2006. gada 28. novembris) par kop?jo pievienot?s v?rt?bas nodok?a sist?mu, kur? groz?jumi izdar?ti ar Padomes Direkt?vu 2009/47/EK (2009. gada 5. maijs). 98. panta 2. punkts, skat?ts kop? ar š?s direkt?vas III pielikuma 12.a) punktu un Padomes ?stenošanas regulas (ES) Nr. 282/2011 (2011. gada 15. marts), ar ko nosaka ?stenošanas pas?kumus Direkt?vai 2006/112, 6. pantu, ir j?interpret? t?d?j?di, ka j?dzien? “restor?nu un sabiedrisk?s ?din?šanas pakalpojumi” ietilpst p?rtikas pieg?de, ko papildina pietiekami saist?ti pakalpojumi, kuru m?r?is ir ?aut gala klientam t?l?t pat?r?t šos p?rtikas produktus, bet tas ir j?p?rbauda iesniedz?jtiesai. Ja galapat?r?t?js, pat?r?jot pieg?d?tos p?rtikas produktus, izv?las neizmantojot materi?los un cilv?kresursus, ko nodok?a maks?t?js nodevis vi?a r?c?b?, j?uzskata, ka l?dz ar to nav sniegti nek?di ar to saist?ti pakalpojumi.

[Paraksti]

* Tiesved?bas valoda – po?u.